

ביאורים

בעם ישראל ישנה תכונה מיוחדת שאין בגויים והיא היכולת להביט על הכל במבט של קודש. אך איך אנו צריכים להתייחס לתכונה זו? מחד, אפשר להבין שתכונה זו היא תוספת לקומת האדם שקיימת בהם, כמו שמוזיקאי בעל כישרון אומנותי הוא אדם בעל תכונה נוספת מיוחדת. לפי זה ניתן לומר שישראל הם בני אדם בעלי תכונה ישראלית רוחנית מיוחדת. מאידך, אפשר לומר שישראל שונים לגמרי מאומות העולם, שהם מדרגה חדשה בבריאה. יש דומם, צומח, חי, אדם, אך ישנה מדרגה נוספת והיא ישראל. אין להקל ראש בשאלה זו, מכיוון שהיא גוזרת את היחס בין ישראל לעמים. האם אנחנו ואומות העולם שווים לגמרי אלא שאנו בעלי תכונה נוספת, או שכלל אין קשר בין ישראל לאומות, והמראה האנושי החיצוני הדומה מטעה אותנו? יש צדדים לכאן ולכאן, ולכן כדי לענות על כך צריך מחקר גדול ומקיף. מסקנת הרב היא שנראה ששני המבטים הללו נכונים, אך תלוי באיזה זמן. בשלב הראשון של האנושות היו אנשי הסגולה כשאר הגויים, אך הם היו בעלי תכונה מיוחדת. נח, מתושלח, שם ועבר היו אנשים עליונים שהסגולה הייתה בהם. הם פעלו בקרב הגויים וניסו לרוממם. בדרך זו הייתה צריכה לקום אומה מזרע אברהם, יצחק ויעקב, שהיא תהיה אומה ככל האומות עם תכונה רוחנית נוספת, כמו היחס שבין הכוהנים לישראל בתוך עם ישראל. אך במהלך ההיסטוריה, כשהאנושות ירדה לשפל מוסרית גדולה, התברר שלדרך זו אין סיכוי - הצד החומרי שלט באדם ללא עוררין ודחק את הצדדים הרוחניים. אם התכונה הרוחנית העדינה שקיימת בעם ישראל הייתה תוספת על הגוף הגוי החומרי, היא לא הייתה יכולה להתגלות. הגוף העוצמתי והתרבות החומרית היו מאפילים עליה בשליטתם על האדם. היה צריך לזכך גם את הגוף החומרי, כדי שיהיה ראוי להיות נושא הקדושה. לכן הייתה צריכה לבוא גלות מצרים אשר זיככה את גופנו הלאומי והאישי ונולדנו מחדש. והפעם עם ישראל נברא מחדש ללא קשר עם אומות העולם. זוהי מדרגה חדשה בבריאה.

אף על פי שעכשיו אנו ישראלים ואין בנו שום שותפות עם אומות העולם, חשוב לדעת את השלב הראשון בהיסטוריה, שבו הסגולה הייתה מעלה נוספת על האדם ולא שינוי מוחלט, מכיוון שהמטרה היא לתקן את העולם כולו ולהבין שלשם אנו צריכים לחתור.

הרחבות

• ההבדל בין ישראל לאומות העולם

אבל נתקלקלו העניינים ורוח האדם שקע כל-כך בפלל. הרב קוק מסיק שמדרגת ישראל אינה מדרגה נוספת על גבי מדרגתם של שאר העמים, אלא שהיא יצירה חדשה לגמרי - יצירה ישראלית. במקום אחר כותב הרב קוק שיצירה זו באה לידי ביטוי לא רק באותם דברים בהם מתייחדים ישראל, כמו תורה ומצוות, אלא שחיייהם של ישראל על כל מרחביהם שונים בתכלית מאלו של אומות העולם: "כשם שאף על פי שכל מדרגה נזקקת לאותם החלקים שישנם במדרגה שתחתיה, מכל מקום היא אינה לוקחת את החלקים ההם על פי אותה התבנית שהם נמצאים בה במדרגה הירודה, כי אם היא מסגלתם לפי ערכה מתחילת הויתם" [הגדה של פסח, מכון הרצ"ה, עמ' רה-רו] כשם שכבר בחלק הדומם שבצומח מופיעה צמיחה, וכשם שכח הצמיחה שבחי מופיע במערכת מרכזית המתאימה לתכונת החי, כך גם הישראליות חודרת את כל חיי האומה.

דבר זה נכון גם לגבי הלאומיות הישראלית. ב'שלושה באלול' [א, יא] כותב הרב צבי יהודה בשם הרב קוק שהלאומיות הישראלית איננה לאומיות רגילה (חיבת העם את ארצו) שעל גביה מופיעה מדרגה נוספת של קודש, אלא היא לאומיות בעלת מהות חדשה לגמרי. מהות המתחילה מהתורה. בזכות התורה והחיבור הנשמתי לארץ, התפתחה בעם ישראל תנועה לאומית ביחס לארץ ישראל.

שאלות לדין

מדוע אין די בבירור תורני בעניין זה? מדוע צריך לברר זאת גם במקורות חיצוניים? מה משמעות הגאולה ממזרים לאור דברי הרב קוק?

צורתם ° של ישראל צריכה להתברר °, אם האנושיות הכללית ° של תכן האדם עומדת היא בה בצביונה ° כמו שהיא אצל כל העמים, ועליה נבנתה הצורה הישראלית ° המיוחדתה או שמעקב עד ראש הכל הוא מיוחד.

לברור זה צריכים להשתמש במקורות שונים, תורניים, שקליים, היסטוריים, רזיים °, הופעיים °, שיריים, ולפעמים גם-כן פוליטיים ואקונומיים °.

נראה הדבר ° שמקדם נערך ° הדבר שצורת האדם תשתלם בכללותה, ובתור תוספת ויתרון יגלה על האמה המיוחדת רוחה המפאך בהדרת קדש.

אבל נתקלקלו העניינים ורוח האדם שקע כל-כך בפלל °, עד שלא היה החל יכול ° להעשות בסיס לקדש אלא אם כן יקלקל אותו, והכרח גלות מצרים לבוא בתור כור הברזל, שצרפה ° את צד האדם שבששאל, עד שנעשה לבריה חדשה, וצורתו החלית נתשטשה לגמרי. והוחל ° גוי פעם אחת על-ידי הגרעין האנושי לצורה שמראש ועד עקב פלה ישראלית, יעקב וישראל °.

(אורות ישראל ה, ח)

צורתם - הבנת מהותם ותפקידם. **צריכה להתברר** - יש בעניין זה ספק שצריך ליבון. **האנושיות הכללית וכו'** - הצד האנושי המשותף לכל בני האדם, האם הוא מופיע בישראל בצורה זהה לשאר העמים. **בצביונה** - בזהות ומהות. **הצורה הישראלית** - הרובד המיוחד לישראל. **רזיים** - ספרות הסוד. **הופעיים** - גילויי רוח הקודש. **אקונומיים** - כלכליים. **נראה הדבר** - הרב מבאר את דעתו בליבון הספק. **נערך** - נקבע, נסדר. **שלא היה החל יכול וכו'** - המדרגה האנושית (החול) אינה מסוגלת להתרומם למדרגה הישראלית (הקודש) בטוהרתה. **שצרפה** - הסירה את הסיגים. **הוחל** - נולד. **יעקב וישראל** - יעקב מציין את האפשרות שהיחוד הישראלי הוא קומה נוספת ע"ג הקומה האנושית וישראל מציין את האפשרות שישראל מיוחדים מעקב ועד ראש.